TRENDSKAART

Wat zijn relevante trends en factoren bij het ontwerpen van de Burgerpolis?

MAATSCHAPPIJ

De maatschappij wordt complexer

- De samenstelling en inrichting van leefvormen wordt diverser, flexibeler en minder traditioneel.
- Nederland vergrijst: zowel het aantal ouderen als de levensverwachting stijgt.
- Het aantal inwoners (met ouders) geboren buiten Nederland, neemt toe.
- De inkomens- en opleidingsverschillen tussen burgers nemen toe.
- Het aandeel werkende vrouwen neemt toe maar hun economische zelfstandigheid blijft achter.
- Mede door de ontzuiling bestaan netwerken van burgers steeds meer uit gelijkgestemden.
- Burgers vormen nieuwe (digitale) gemeenschappen als alternatief voor traditionele, zoals vakbonden.

Burgers worden mondiger

- Burgers willen en mogen als 'klant' of 'gebruiker' meer kiezen en beslissen.
- Burgers vragen om informatie toegespitst op hun eigen (toekomstige en financiële) situatie.
- Burgers zijn calculerender geworden, kennen hun rechten beter en eisen deze ook vaker op.
- Burgers reageren en handelen emotioneler en minder rationeel dan vroeger.
- Burgers vinden sociale voorzieningen belangrijk, mede vanwege de economische crisis.

De arbeidsmarkt wordt dynamischer

- Arbeidscontracten worden flexibeler, er vindt een verschuiving plaats van baan- naar werkzekerheid.
- Werknemers werken steeds vaker door op hogere leeftijd.
- Nederlanders werken meer in het buitenland en meer buitenlanders werken in Nederland.
- Steeds meer werknemers leren hun leven lang om inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt.
- Er zijn groepen die, vaak al generaties lang, geen toegang hebben tot de legale arbeidsmarkt.

De maatschappij digitaliseert

- Steeds meer burgers hebben toegang tot internet.
- Burgers stellen steeds hogere eisen aan digitale toepassingen.
- Uitvoeringsinstanties stimuleren burgers gebruik te maken van hun online toepassingen.
- Digitale gegevenskoppeling wordt steeds eenvoudiger.

SOCIALE ZEKERHEID

Het stelsel wordt complexer

- De grotere rol voor marktpartijen heeft het publieke stelsel kleiner, maar onoverzichtelijker gemaakt.
- De hoeveelheid complexe informatie neemt toe waardoor zoeken en vinden moeilijker wordt.
- Burgers verdwalen in het stelsel waardoor zij geen gebruik maken van voor hen relevante regelingen.
- Sociale zekerheid hangt steeds meer samen met domeinen als zorg en scholing.
- De scheidslijn tussen sociale verzekeringen, voorzieningen en fiscale regelingen vervaagt.

Verantwoordelijkheden binnen het stelsel verschuiven

- Het Rijk decentraliseert taken naar gemeenten.
- Gemeenten hergroeperen regionaal en werken vaker samen.
- Sociale verzekeringen worden in toenemende mate gefinancierd met belastinggeld.
- Sociale partners en individuen zijn steeds vaker verantwoordelijk voor van oudsher overheidsregelingen.

Goede uitvoering wordt moeilijker

- Uitvoeringsorganisaties hebben weinig discretionaire bevoegdheden.
- Wetgeving uitvoeren - de kerntaak van uitvoeringsorganisaties - botst soms met klantgericht werken.
- De toenemende verantwoordingscultuur biedt uitvoeringsorganisaties steeds minder speelruimte.

PUBLIEKE DIENSTEN

De verhouding tussen burgers en publieke diensten is gespannen

- Burgers hebben minder vertrouwen in informatie en beleid van publieke diensten.
- Publieke diensten communiceren meer en uitgebreider, maar wekken ook irreële verwachtingen.
- Burgers kunnen de uitvoering van sociale zekerheid vrijwel alleen juridisch beïnvloeden of afdwingen.
- Burgers en publieke diensten blijven vanwege de afhankelijkheidsrelatie ongelijkwaardige partners.
- Burgers weten niet meer welke publieke diensten zij waarop kunnen aanspreken.

Publieke diensten belemmeren wijzigingen in de sociale zekerheid

- Publieke diensten zijn organisatorisch verkokerd, dit belemmert (rigoureuze) stelstelveranderingen.
- Politici zijn terughoudend omdat stelselwijzigingen dure en impopulaire maatregelen vereisen.
- Sociale partners bewaken het huidige stelsel met bijbehorende verworven rechten.

Databases lopen tegen grenzen aan

- Ict-systemen van publieke diensten worden steeds groter en complexer.
- Grote automatiseringsoperaties bij publieke diensten hebben een flinke faalkans.
- Het koppelen van gegevens is soms strijdig met bescherming van de privacy.